

Kodeks Dobrej Praktyki
stosowania polepszaczy gleby w gospodarstwie

Główny Inspektorat Weterynarii
Warszawa, sierpień 2006 r.

Wstęp

Po raz pierwszy w Europie epidemia BSE u bydła wystąpiła w połowie lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia (choroba szalonych krów). Przypadek ten miał miejsce w Wielkiej Brytanii, gdzie w ramach zwalczania tej choroby wybito stada bydła w liczbie przekraczającej 130 tyś. sztuk. Tak drastyczne działania pociągnęły za sobą wiele konsekwencji ekonomicznych dla rolników w państwach, gdzie wystąpiły przypadki tej groźnej choroby. Spadek spożycia wołowiny w Europie wywołany paniką konsumentów na całym świecie odczuli przede wszystkim hodowcy bydła. Wieloletnia praca hodowlana wielu z nich, poniesione nakłady na inwestycje zostały zaprzepaszczone w wyniku kryzysu BSE. Unia Europejska rozpoczęła wówczas szereg działań mających na celu wyeliminowanie tej choroby i ograniczenie strat finansowych w rolnictwie spowodowanych występowaniem BSE. W wyniku intensywnych dochodzeń weterynaryjnych oraz badań naukowych zaczęły pojawiać się dowody mówiące o przenoszeniu się tej choroby poprzez mikroskopijne białkowe cząsteczki infekcyjne zwane prionami, które znajdowały się w podawanych bydłu paszach pochodzenia zwierzęcego. Unia Europejska, mając na celu ochronę zdrowia ludzi i zwierząt przed zagrożeniem wynikającym z choroby wściekłych krów i ludzkiej jej odmiany - choroby Creutzfelda-Jakoba, wydała szereg wytycznych i przepisów prawnych umożliwiających skuteczną i skoordynowaną, na poziomie Unii Europejskiej, walkę z tą groźną chorobą. Jednym z elementów podjętych działań było ograniczenie zagrożenia wystąpienia choroby poprzez wyeliminowanie z diety zwierząt gospodarskich pasz pochodzenia zwierzęcego (mączek mięsnych, mączek mięsno-kostnych, mączek kostnych). Wprowadzenie tego zakazu spowodowało znaczący spadek występowania choroby szalonych krów na terytorium Unii Europejskiej jednakże pojawił się poważny problem związany z zagospodarowaniem powstających w rzeźniach ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego. Część tych produktów wykorzystywana może być do produkcji karm dla zwierząt domowych oraz dla mięsożernych zwierząt futerkowych, a część spalana. Pojawiła się również możliwość wykorzystania mączek zwierzęcych do wzbogacania gleb. Jednakże możliwość ta powoduje, że znacząco rośnie zagrożenie przedostania się tych mączek do łańcucha żywienia zwierząt w wyniku błędów ludzkich, ale także poprzez świadome, niezgodne z prawem działanie osób liczących przede wszystkim na swoje jednostkowe zyski, które w konsekwencji mogą prowadzić do ogromnych strat uczciwych rolników. Stwierdzone przypadki nieprawidłowości w zagospodarowywaniu mączek zwierzęcych przeznaczonych do stosowania jako polepszacze gleby zmusiły Unię Europejską oraz państwa członkowskie do wydania przepisów jasno określających obowiązki produkujących i stosujących polepszacze gleby wytworzone z mączek zwierzęcych, aby w możliwie najszerszym zakresie ograniczyć niebezpieczeństwo przenoszenia BSE i ograniczyć ryzyko strat w rolnictwie.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie zasad prawidłowego stosowania w gospodarstwach indywidualnych mączek pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do wzbogacania gleby (polepszacze gleby).

Przepisy prawne

W Polsce w chwili obecnej procedury zakupu i stosowania mączek pochodzenia zwierzęcego jako polepszacze gleby regulują następujące przepisy:

- *Rozporządzenie (WE) Nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE seria L, nr 273 z późn. zm.)*
- *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 grudnia 2004 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych dla dodatków do wzbogacania gleby (Dz. U. Nr 269, poz. 2676)*
- *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa I Rozwoju Wsi z dnia 20 października 2005 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy przewozie, wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ubocznych produktów zwierzęcych oraz sposobu wykorzystania tych produktów (Dz. U. Nr 217, poz. 1839)*
- *Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 181/2006 z dnia 1 lutego 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) w odniesieniu do nawozów organicznych i dodatków do wzbogacania gleby innych niż nawóz naturalny oraz zmieniające to rozporządzenie (Dz. Urz. UE seria L nr 29)*
- *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 maja 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wymagań weterynaryjnych dla dodatków do wzbogacania gleby (Dz. U. Nr 84, poz. 583)*

Zasady zakupu polepszaczy gleby

Każda osoba chcąca zakupić mączki zwierzęce celem zastosowania ich jako polepszacze gleby zobowiązana jest zgłosić ten fakt do powiatowego lekarza weterynarii, na którego terenie znajduje się miejsce, gdzie zostaną wykorzystane polepszacze gleby. Zgłoszenie to musi mieć formę oświadczenia (Załącznik 1), które osoba zainteresowana zakupem mączek zwierzęcych przedkłada powiatowemu lekarzowi weterynarii (plw) w dwóch egzemplarzach, w celu uzyskania jego podpisu i pieczęci.

Uzyskanie zarówno podpisu i pieczęci plw jest warunkiem koniecznym do spełnienia, aby zakład utylizacyjny mógł sprzedać mączkę mięsno-kostną. W oświadczeniu należy podać imię, nazwisko, adres zamieszkania oraz numer dokumentu tożsamości kupującego oraz określić ilość i nazwę towaru, który kupujący zamierza nabyć. Kupujący celem uzyskania podpisu i pieczęci powiatowego lekarza weterynarii na wspomnianym oświadczeniu musi okazać:

- dokument potwierdzający tożsamość;
- wypis z ewidencji gruntów lub inny dokument potwierdzający wielkość uprawianego gruntu.

Po przedstawieniu niezbędnych dokumentów i uzyskaniu podpisu i pieczęci kupujący może dokonać planowanego zakupu. Nabycie polepszaczy gleby jest możliwe tylko bezpośrednio w zakładzie utylizacyjnym lub zatwierdzonym składzie polepszaczy gleby (wszelkie informacje na temat

tych przedsiębiorstw można uzyskać u powiatowego lekarza weterynarii). Osoba odpowiedzialna z ramienia zakładu utylizacyjnego lub składu wypełnia drugą część oświadczenia, na którym widnieje podpis i pieczęć plw podając następujące informacje:

- nazwę, siedzibę i adres podmiotu zbywającego polepszacze gleby;
- ilość sprzedawanych polepszaczy gleby;
- nazwę gatunku zwierzęcia, z którego polepszacze gleby zostały wytworzone;
- miejsce i datę odbioru polepszaczy gleby,

oraz składa własnoręczny podpis. Oświadczenie to sporządza się w dwóch egzemplarzach, po jednym dla kupującego i zbywającego. Kupujący zobowiązany jest do przechowywania swojego egzemplarza oświadczenia przez okres dwóch lat od dnia uzyskania podpisu i pieczęci powiatowego lekarza weterynarii.

Ponadto zgodnie z Rozporządzeniem MRiRW z dnia 20 października 2005 sprzedający mączkę zwierzęcą z przeznaczeniem na polepszacz gleby zobowiązany jest do przekazania nabywającemu dokumentu handlowego, który musi towarzyszyć przesyłce polepszacza gleby. W zależności od kategorii wykorzystanego do produkcji surowca (dozwolone wykorzystanie surowca kategorii 2 lub 3) sprzedający musi wystawić dokument handlowy dla kategorii 2 lub 3. Taki dokument nabywający zobowiązany jest do przechowywania przez okres dwóch lat.

Zasady prawidłowego postępowania z polepszciami gleby w gospodarstwie

Po dokonaniu zakupu i przewiezieniu polepszaczy gleby na teren gospodarstwa należy przechowywać je tak, aby zapewnić, że utrzymywane w gospodarstwie zwierzęta nie będą miały do nich dostępu. Należy również pamiętać, aby nie wykorzystywać do przeładunku, załadunku i innych czynności związanych z wykorzystaniem polepszaczy gleby narzędzi, które wykorzystuje się przy utrzymywaniu zwierząt w gospodarstwie. Należy również pamiętać o konieczności rozsiania polepszaczy gleby, niezwłocznie po ich przywiezieniu na pole. Aby wyeliminować możliwość kontaktu zwierząt gospodarskich z rozsianymi polepszciami gleby należy niezwłocznie po ich wysianiu wymieszać je z glebą przy użyciu pługa lub brony talerzowej.

Polepszacze gleby mogą być stosowane jedynie:

- przy zakładaniu plantacji traw;
- przed siewem zbóż, kukurydzy, roślin motylkowatych, poplonów ścierniskowych oraz roślin przeznaczonych do celów technicznych.

W obydwu wymienionych przypadkach polepszacze gleby stosuje się w ilości do 5 ton na 1 ha uprawy nie częściej niż raz na 2 lata.

Polepszaczy gleby nie można stosować:

- na łąkach trwałych i pastwiskach trwałych;
- do produkcji podłoża ogrodnich;

- pod uprawy roślin przeznaczonych do bezpośredniego spożycia przez ludzi, z wyjątkiem przygotowywania stanowiska pod te uprawy w roku poprzedzającym sadzenie roślin.

W sytuacji, gdy termin ważności polepszaczy gleby upłynął, muszą zostać one przekazane do unieszkodliwienia w zatwierdzonych spalarniach i współspalarniach (lista tego typu podmiotów dostępna u powiatowego lekarza weterynarii).

Załącznik 1

Oświadczenie

Ja, niżej podpisany(a) .....
(imię i nazwisko)

zamieszkały(a) .....
(miejsce zamieszkania i adres albo siedziba i adres)

legitymujący(a) się .....
(rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość)

zamierzam nabyć.....
(nazwa towaru)

w ilości .....słownie: .....
(w tonach)

z przeznaczeniem do użycia wyłącznie jako polepszacze gleby.

Oświadczam, że znane są mi przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 grudnia 2004 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych dla dodatków do wzbogacania gleby (Dz. U. Nr 269, poz. 2676, z późn. zm.) oraz, że nie będę wykorzystywał(a) polepszaczy gleby do żywienia zwierząt gospodarskich.

Imię i nazwisko, miejsce zamieszkania i adres albo nazwa, siedziba i adres podmiotu zbywającego polepszacze gleby* .....

Weterynaryjny numer identyfikacyjny i pieczęć zakładu podmiotu zbywającego polepszacze gleby* .....

Ilość zakupionych polepszaczy gleby w tonach* .....

słownie .....

Nazwa gatunku zwierzęcia, z którego polepszacze gleby zostały wyprodukowane* .....

Miejsce i data odbioru polepszaczy gleby * .....

Sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach - po jednym dla podmiotu zbywającego i podmiotu nabywającego.

.....
(podpis podmiotu zbywającego)*

.....
(podpis podmiotu nabywającego)